

Voorwoord

Matteo Pistono heeft meer dan tien jaar in Nepal en Tibet verbleven, waar hij werkzaam was op het gebied van mensenrechten en godsdienstvrijheid. Hij kent het gebied goed, dat blijkt zowel uit de durf als de reikwijdte van zijn verhaal. In al die jaren dat ik hem nu ken en op al die plekken waar ik hem heb ontmoet, variërend van India tot Washington, bleek Matteo altijd goed geïnformeerd, betrouwbaar, vaardig, opgewekt en energiek. Hij is een ware beoefenaar van het boeddhisme en had het grote geluk dat hij waardevol onderwijs heeft genoten van enkele van de grootste leraren ter wereld, onder wie Zijne Heiligheid de Dalai Lama, Sogyal Rinpoche en wijlen Khenpo Jikmé Phuntsok uit Tibet – iets wat echt hoogst zelden voorkomt.

Het boek dat je nu in handen hebt, vertelt ons hoe grote spirituele beoefenaars uit Tibet, zoals de mysticus Tertön Sogyal en de dertiende en veertiende Dalai Lama, in staat zijn de volledige kracht van de toewijding van de bodhisattva – het brandende verlangen om alle wezens te verlossen van lijden – in te zetten in elke situatie die ze het hoofd moeten bieden, inclusief in de wereld van de politiek. De ervaringen waarover Matteo binnen deze context schrijft, zijn vaak esoterisch maar altijd diep menselijk. Hij spreekt tot ons over het wezenlijke belang van totale toewijding aan geweldloosheid en over volharding, zoals Gandhi altijd zei, in de waarheid – de diepe waarheid van wederzijdse afhankelijkheid en onbaatzuchtigheid – als de enige deuren waardoor wij en anderen waarachtig geluk kunnen bereiken. Voor Matteo heeft de wereld van de politiek alleen betekenis wanneer ze wordt gemotiveerd door onbaatzuchtig mededogen; op dat punt kunnen politiek en sociale actie zelf een krachtige, spirituele oefening worden.

Een reis door het hart van Tibet is een fascinerende reis naar het Tibet van nu en van het verleden, die soms zowel hartverscheurend

als inspirerend is. De mensen over wie Matteo schrijft, demonstrenen waar het bij moed en toewijding aan de waarheid werkelijk om gaat wanneer je wordt geleid door een onmetelijk besef van verantwoordelijkheid voor alle wezens – ongeacht of het vrienden of vijanden zijn. Of je je nu voorbij de Himalaya wilt wagen om een blik te werpen in een heilige wereld die vrijwel helemaal verloren is gegaan, of je interesses je leiden naar de wereld van politieke macht of het vinden van je weg in de westerse dharmawereld, ik weet zeker dat je door dit boek een diepere waardering zult krijgen voor de oude wijsheidstraditie van Tibet en het wezenlijke belang ervan voor ons nu – in je hart, in de gemeenschap waarvan je deel uitmaakt, of in de wereld als geheel.

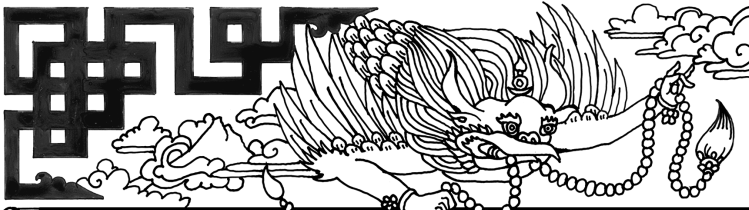
Richard Gere

Boeddha's zetten zich in voor het welzijn van anderen;
gewone mensen zetten zich in voor hun eigen welzijn;
en kijk gewoon eens naar het verschil tussen die twee.
Shantideva, zevende eeuw

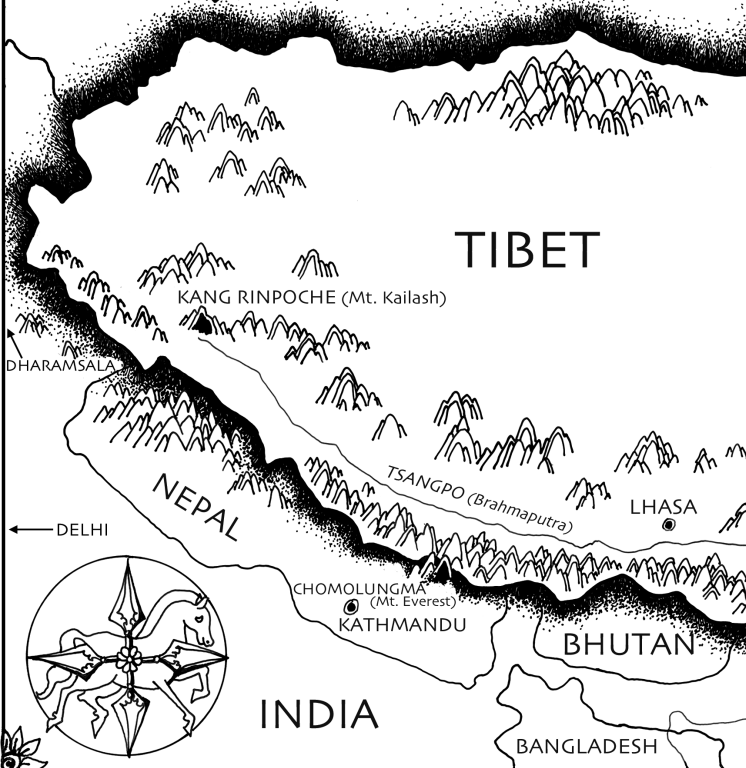
Opmerking: de schrijver werkte samen met Tibetanen, Chinezen en westerlingen om de hand te leggen op documenten, interviews en foto's van de schending van mensenrechten en onderdrukking van godsdienstvrijheid in Tibet door de Chinese Volksrepubliek. Geen van de personen met wie de schrijver samenwerkte om dit bewijsmateriaal te verzamelen, verblijft nog in Tibet of China. Sommige plaatsen, namen en data zijn in dit boek veranderd om de identiteit te beschermen van mensen die er anders door in gevaar zouden kunnen komen.¹

ལྷ་ས་ཐོག་ནས་

ཕྱག་ལ་རྗེ་འོ་གྲིབ་བའི་ལ།
ལོ་རྒྱུ་ལ་གྲི་སྤྱལ་དོན་བཅོམ་ལ།

TIBET

KANG RINPOCHE (Mt. Kailash)

DHARAMSALA

NEPAL

TSANGPO (Brahmaputra)

LHASA

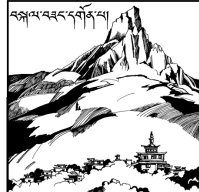
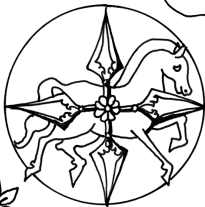
← DELHI

CHOMOLUNGMA (Mt. Everest)
KATHMANDU

BHUTAN

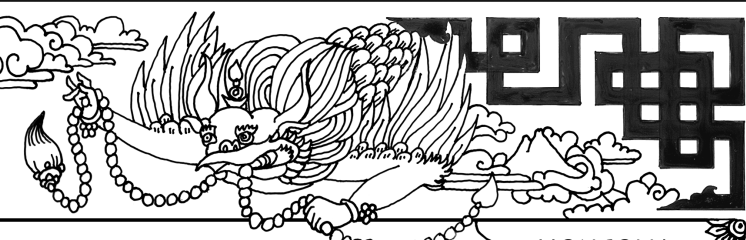
INDIA

BANGLADESH

བསྐལ་ལ་བཟང་དགོན་ལ།

ལས་གྲོང་ཐུབ་ལྷན་པོ་རྒྱུ་

གྲོང་ཁྱེད་ཀྱི་ལྷན་པོ་རྒྱུ་

DEEL I

Een pelgrimstocht door wild, open land verschaft visioenen die bijdragen tot de juiste houding en het innerlijke gewaarzijn die nodig zijn voor het beoefenen van spiritualiteit.²

De XIVe Dalai Lama van Tibet

(EEN)

De missie begint

Toen ik in 1999 voor het eerst afreisde naar Tibet, was het voor een pelgrimstocht in de voetsporen van een negentiende-eeuwse Tibetaanse mysticus, Tertön Sogyal. Tertön Sogyal, die de overgang maakte van bandiet te paard naar meditatiemeester, werd uiteindelijk de leraar van de XIIIe Dalai Lama, de voorganger van de huidige Dalai Lama. Men was er zo sterk van overtuigd dat de mantra's en gebeden van Tertön Sogyal Tibet konden beschermen tegen buitenlandse legers, dat de Dalai Lama hem naar Lhasa ontbood om het land te dienen. Net als de huidige Dalai Lama was Tertön Sogyal een meester in het integreren van zijn politieke verplichtingen met spirituele beoefening, terwijl hij nooit de zuivere motivatie, die het welzijn van anderen als prioriteit heeft, uit het oog verloor.

Ik hoorde voor het eerst over Tertön Sogyal in 1996, toen ik zijn reïncarnatie Sogyal Rinpoche ontmoette. Ik volgde in Londen een postdoctorale studie Indiase filosofie. Ik voelde me aangetrokken tot het levensverhaal van Tertön Sogyal omdat ik weet dat politiek ertoe doet. Mijn ouders hadden mij het besef bijgebracht dat sociaal actief zijn niet zozeer een keuze dan wel een verantwoordelijkheid is – voor onszelf en voor de gemeenschap waarvan we deel uitmaken. Er was iets aan Tertön Sogyal – de manier waarop hij het pad van spirituele verlichting volgde, zelfs terwijl hij zich in de onsmakelijke politieke arena bevond – waar ik meer van wilde weten.

De twee jaar voordat ik naar Londen kwam, had ik in extreme tegenstellingen geleefd. Enerzijds had ik gemediteerd in Nepal, anderzijds had ik me als partijpoliticus in Wyoming ingezet voor het milieu. In Nepal had ik maandenlang in de heuvels buiten Kathmandu onder leiding van een Tibetaanse lama gemediteerd. Ik werd ingewijd in oude meditatietechnieken en yoga, bedoeld om het

aangeboren potentieel van spiritueel ontwaken, waarover ieder van ons beschikt, bloot te leggen. Na een halfjaar meditatie retraites te hebben gevolgd, keerde ik terug naar Wyoming, begon me in te zetten voor de milieupolitiek en bond in hoorzittingen in Cheyenne de strijd aan met olie- en gaslobbyisten. Ik bleef in Wyoming mediteren, maar het duurde niet lang of de sereniteit die ik in Nepal had ervaren, was nog slechts een herinnering. Geconfronteerd met mijn politieke tegenstanders stak een wraaklustige geest woest de kop op. De kloof tussen mijn sociaal activisme en het beoefenen van spiritualiteit was onmetelijk, omdat ik niet wist hoe ik de inzichten en vrede die ik op het meditatiekussen had ervaren in de wereld kon behouden.

Toen ik voor mijn studie in Londen arriveerde en bij Sogyal Rinpoche meditatie begon te bestuderen maar me ook verdiepte in het leven en werk van de mysticus Tertön Sogyal, besepte ik dat hij voor mij een voorbeeld was van waar ik naar verlangde. Tertön Sogyal beschikte over een oneindige bron van inzicht en kracht waaruit hij kon putten terwijl hij werkzaam was in de explosieve politieke wereld van het laat negentiende-eeuwse Tibet. Deze bron was iets waaruit ik wilde putten. Nadat ik was afgestudeerd, besloot ik daarom te kijken waar in de heilige grotten en kluizenaarsverblijven

Tertön Sogyal Lerab Lingpa (1856-1926) was een van de grootste Tibetaanse mystici van eind negentiende begin twintigste eeuw. Hij was leraar van de XIIIe Dalai Lama en beschermer van het Tibetaanse volk. Dit is de enige foto van hem die bekend is, hij werd genomen in 1913 in de omgeving van Rebkong in het noordoosten van Tibet.

hoog op het dak van de wereld en tussen de tempels en heiligdommen van Tibet Tertön Sogyals heilige leven zich had afgespeeld – en mijn eigen meditatiebeoefening te verdiepen. Om mijn reizen te bekostigen installeerde ik me als freelance journalist in Kathmandu en reisde van daaruit vaak naar Tibet.

Als wegenkaart voor mijn pelgrimstocht gebruikte ik Tertön Sogyals eigen lange reizen over de hoogvlakte; zijn leven had zich niet beperkt tot afgelegen schuilplaatsen in de bergen. Het duurde niet lang of ik mediteerde tussen kluzenaars in afgelegen heiligdommen en verblijven op steile rotsen. Ik sliep in de grotten waar Tertön Sogyal spirituele visioenen en onthullingen had ervaren. Te voet, te paard en in gammele bussen doorkruiste ik dezelfde met gletsjers bedekte passen waarlangs hij van Oost-Tibet naar Lhasa had gereisd. Ook bezocht ik de nog levende meesters en yogi's die de spirituele lijn van Tertön Sogyal in stand houden en hoorde uit hun mond de geschiedenis van zijn leven en leer.

Maar de pelgrimstocht nam een onverwachte wending.

Hoe meer tijd ik in Tibet doorbracht met graven in de leer van de negentiende-eeuwse Tertön Sogyal, des te vaker ontmoette ik Tibetanen die me wilden vertellen over hun frustraties en pijn en hun nooit eindigende hoop dat op een dag de verbannen Dalai Lama naar Tibet zou terugkeren. Als rondtrekkende, boeddhistische pelgrim won ik het vertrouwen van de Tibetanen. Politieke gevangenen die in Chinese gevangnissen mishandeling en marteling hadden ondergaan, toonden me hun littekens. Monniken en nonnen die uit het klooster waren gegooid, gaven me hun uitzettingsbevelen van de plaatselijke veiligheidspolitie. Ik werd meegenomen naar een boeddhistische leider die met kokend water was overgoten en vervolgens vijf jaar lang werd vastgezet omdat hij in het openbaar tot de Dalai Lama had gebeden.

Tibetanen vertelden me niet alleen hun verhalen, maar al vroeg tijdens mijn pelgrimstocht vroegen ze me om dergelijke verslagen van schendingen van de mensenrechten uit de eerste hand Tibet uit te smokkelen en te overhandigen aan westerse regeringen en steungroepen. Terwijl ik nog steeds op zoek was naar Tertön Sogyals meditatietechnieken, werd ik een koerier van de vaak levendige beschrijvingen van marteling en misbruik. Daartoe moest ik het gigantische Chinese veiligheidsnetwerk, bestaande uit veiligheids-

agenten in burger, undercoveragenten in monniksgewaden en de geraffineerde cyberpolitie, ontwijken. En ik begon geheime gevangnissen waar Tibetaanse monniken en nonnen omwille van hun boeddhistische overtuigingen worden vastgezet te fotograferen. De reis in de voetsporen van Tertön Sogyal werd een ander soort pelgrimstocht.

HERFST 2002, JAAR VAN HET WATERPAARD

Het boeddhistische kampement van Larung, Oost-Tibet

Met gierende remmen kwam de roestige Dong Feng vrachtwagen tot stilstand, gevolgd door een wolk van stof die nog een extra laag aan de lading van mijn chauffeur toevoegde. Ik hoorde Dawa met de Chinese beambte over de inhoud van de truck spreken. Mijn halslagader klopte heftig terwijl ik achterin de truck bewegingloos probeerde te blijven liggen. Ik wilde de veiligheidsbeambte niet opnieuw ontmoeten. Vier mansgrote rollen kastanjebruin vilt, twintig tenen manden vol kool en gebutste appels en twee door weer en wind verbrande nonnen bevonden zich tussen die beambte en mijzelf.

Dawa bood de agent – dezelfde die twee dagen daarvoor met sigaretten bevlekte beledigingen naar me had gespuugd – een sigaret aan. Een rondtrekkende veiligheidseenheid had me ontdekt terwijl ik de controleposten ontweek en probeerde het uitgebreide kloostercomplex van het boeddhistische kampement van Larung binnen te komen. Ik kende mijn weg hier, want ik was er drie jaar eerder, in 1999, ook al eens geweest.

Op meer dan 4000 meter hoogte was ik te uitgeput om in de koude regen te ruziën met één Tibetaan en twee Chinese agenten die me hadden aangehouden. Ze hadden me naar de politiepost van het kampement onder in het dal gebracht om de commandant te ontmoeten.

‘Het is u absoluut verboden het klooster van Larung binnen te gaan!’

De snelste weg uit het politiebureau was om mijn misdaad tegen het Chinese moederland toe te geven, een document te tekenen waarop dat was vastgelegd, de scheldkanonnade van de agent te slikken en met de staart tussen mijn benen te vertrekken.

‘Ja, ik zit fout’, zei ik terwijl ik de agent recht in zijn bloeddorpen ogen keek en probeerde hem gerust te stellen. ‘Ik weet dat dit gebied verboden is voor buitenlanders. Ik zou hier niet moeten zijn.’ Ik zou hem alles vertellen wat hij wilde horen. Ik moest alleen zien dat ik uit deze politiepost weg kwam, zodat ik een andere weg terug naar het kampement kon vinden.

‘Goed. Ik neem morgenvroeg vanuit Serthar de bus terug naar Chengdu’, loog ik. Ik was niet van plan dit gebied te verlaten voordat ik mijn missie – een boodschap afleveren van de verbannen, spirituele leider van Tibet, de Dalai Lama, aan de abt van Larung, Khenpo Jikmé Phuntsok – had volbracht. Khenpo was de enige meditatie-meester en leraar van de Dalai Lama die nog in Tibet woonde. Khenpo was ook mijn boeddhistische leraar.

De politie zette me op de achterbank van hun busje en we slippen over de modderige wegen van Sichuan naar de stad Serthar. Het was niet de eerste keer dat ik op de Tibetaanse Hoogvlakte door de Chinese veiligheidspolitie uit een afgesloten gebied was geschopt – evenmin zou het de eerste keer zijn dat ik binnen achtenveertig uur nadat ik er was uitgezet weer naar hetzelfde gebied terugkeerde.

Ik slaakte een zucht van verlichting toen Dawa’s vrachtwagen na toestemming van de politie weer begon te rijden. Twintig minuten later, terwijl we sjokkend langs de bochtige weg omhoog kropen, trok een van de nonnen aan mijn parka. Terwijl ik uit mijn schuilplaats tevoorschijn kwam, tuurde ik over de zijstangen van de vrachtwagen. Ik zag duizenden houten en lemen hutten die dicht opeengepakt als een gigantische bijenkorf de berg bedekten en die alle onderdak boden aan twee of drie mediterende monniken of nonnen die onder Khenpo studeren. Vier tempels met een pagodedak bevonden zich in het midden van het enorme kampement, met eromheen duizenden monniken en nonnen die zich schuifelend van de lessen waarin ze geschriften hadden bestudeerd naar filosofische debatsessies begaven.

Toen Dawa de truck tot stilstand bracht, pakte ik de roestige kettingen die aan de zijkant hingen vast en klauterde eruit. Een van de

nonnen gooide mijn rugzak aan de andere kant in de saliestruiken. Wijzend met zijn lippen gaf Dawa stilzwijgend aan welke hut ik moest binnengaan. Hij had al een schuilplaats voor me geregeld – ik had er geen monniken uit Larung bij betrokken omdat het hen in gevaar kon brengen.

Nog geen jaar daarvoor, in juni 2001, waren partijfunctionarissen, samen met honderden kaderleden van de partij, bij Khenpo en de congregatie van achtduizend monniken en nonnen in Larung binnengevallen.³ Het boeddhistische kampement van Larung was te groot geworden naar de smaak van de Chinese regering. De functionarissen verdreven duizenden mensen. Monniken en nonnen keken toe hoe werkploegen bijna drieduizend van hun huizen met de grond gelijk maakten. Dit was de meest grootschalige, fysieke vernietiging van een religieus instituut in Tibet of China sinds de Culturele Revolutie. Ik was erheen gegaan om de verwoesting fotografisch vast te leggen en het Westen ervan op de hoogte te brengen.

Hoewel diepbedroefd door de vernietiging, putte ik in ieder geval moed uit het feit dat de rest van de wereld op de hoogte was van de tragedie in Larung. Het werd bekend dat de opdracht om het kampement te slopen rechtstreeks afkomstig was van de Chinese president Jiang Zemin. Andere dramatische beelden en verslagen uit de eerste hand verschenen in *Newsweek* en *The New York Times*.⁴ Later hoorde ik dat functionarissen van het ministerie van buitenlandse zaken van de VS Chinese diplomaten in Washington op het matje hadden geroepen om de vernietiging in Larung te verklaren, waarbij ze gebruikmaakten van de foto's die ik er vandaan had gesmokkeld. Hun beschaamde stilte sprak boekdelen voor de Amerikaanse regeringsfunctionarissen, die de Chinezen aanspraken op hun dubbelhartigheid.

Dit keer, het najaar van 2002, keerde ik terug naar het kampement van Larung, niet alleen omdat ik mijn ouder wordende leraar Khenpo wilde zien, maar ook omdat ik een boodschap voor hem had – een dringende boodschap van de Dalai Lama.

Ik kwam voor het eerst in aanraking met mensenrechten toen ik in 1988 op mijn zestiende een concert bijwoonde in Italië. Ik zat als middelbare scholier in een uitwisselingsprogramma in Ravenna, hetzelfde jaar waarin het concert van Amnesty International *Human Rights Now!* met Bruce Springsteen, Sting en Peter Gabriel als hoofd-attractie een wereldtournee maakte. Met onze speldjes voor vrede en anarchie op onze legerpukkels woonden mijn vrienden en ik samen met zestigduizend schreeuwende fans de show in Turijn bij. Onderweg naar het voetbalstadion tekende ik een paar petitie's, zonder enig idee te hebben van de doelen waaronder ik mijn naam zette. We luisterden naar Tracy Chapman en Sting, die spraken over de veertigste verjaardag van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, maar eigenlijk was het ons alleen om de muziek te doen.

Na zes uur beklom Peter Gabriel het podium. Hij begon te vertellen over een onderdrukkend land waar racisme onderdeel uitmaakte van de grondwet, en van een man, Stephen Biko, die tegen een dergelijk onrecht durfde op te staan. Biko was een antiapartheidsleider in Zuid-Afrika die in 1977 in de gevangenis terecht kwam, wreed werd gemarteld en tijdens zijn voorarrest werd vermoord.⁵ Voor mij leek Biko het hoogtepunt van moed en kracht; een man die de waarheid sprak ten overstaan van onrechtvaardige macht en daarvoor de hoogste prijs betaalde. Het gevoel dat door me heen ging toen Peter Gabriel 'Biko' zong, brandmerkte de roep in mijn hart om me in te zetten voor maatschappelijke en politieke onrechtvaardigheid en voor mij werden de woorden van het lied, *'en de ogen van de wereld kijken nu toe, kijken nu toe'*, een persoonlijke oproep om misdaden van welke regering ook aan het licht te brengen.

Ik begon brieven en kaarten te schrijven aan presidenten en premiers over de hele wereld, waarin ik eiste dat ze gewetensbezwaarden vrijlieten. Ik sloot mijn brieven altijd af met de handgeschreven woorden: *'De ogen van de wereld kijken nu toe, kijken nu toe.'* In mijn studietijd leidde ik de Amnesty International groep op de campus en organiseerde antidoodstrafdemonstraties voor de zwaarbewaakte gevangenen van Wyoming en Colorado. Mijn studie antropologie en politieke wetenschappen aan de universiteit leidde tot een

dieper inzicht in hoe regeringsbeleid in het verleden en nu leidt tot machtsmisbruik. In het bijzonder bestudeerde ik de moedwillige vernietiging van de Noord-Amerikaanse indianenvolkeren door de Verenigde Staten. Omdat ik opgroeide aan de rand van het Shoshone en Arapaho's Wind River indianenreservaat, was het voor mij zonneklaar wat er gebeurt met een inheemse cultuur wanneer haar levenskracht afneemt.

Ik woonde mijn eerste politieke bijeenkomst bij in een Little League honkbaluniform en zag hoe mijn vader, voorzitter van de grootste vakvereniging van Wyoming, zelfgemaakte affiches ophing met de oproep om het minimumloon voor conciërges, leraren en andere ambtenaren te verhogen. Veel avonden in mijn tienertijd bracht ik samen met mijn moeder door terwijl we postzegels plakten op brieven waarin we campagne voerden tegen plannen voor opslag van kernafval in ons district. En ik zag de vastberadenheid van mijn Italiaanse, Poolse en Ierse grootouders, die in de kolonmijnen van Wyoming hadden gewerkt, spoorwegen hadden aangelegd en geboerd hadden in Montana. Bij ons thuis was, nadat mijn broer en ik brandhout hadden gehakt en opgestapeld, de tuin hadden gewied of de trottoirs sneeuwvrij hadden gemaakt, politiek vaak het onderwerp van gesprek tijdens een maaltijd van het vlees van rendieren of herten waarop we in de herfst hadden gejaagd.

Het voorbeeld van mijn ouders was het zaad van politiek activisme dat mij ertoe bracht in het begin van de jaren negentig van de vorige eeuw, kort nadat ik was afgestudeerd, veldoperaties te coördineren voor de race voor het gouverneurschap in Wyoming. Hoewel de voorspellingen waren dat wij het gouverneurschap zouden winnen, raakten we in de Rocky Mountains overspoeld door de neoconservatieve vloedgolf en deed ik wat de meeste democraten de ochtend na de verkiezingen wilden doen – ik vluchtte. Ik verloor het vertrouwen in mensen van wie ik meende te weten dat ze zouden kiezen voor de kandidaat die mijns inziens meer gaf om het verhogen van het minimumloon van arbeiders dan om bedrijfssubsidies en die zou vechten voor het milieu in plaats van in achterkamertjes overeenkomsten te sluiten die olie- en gasbedrijven financiële winst zouden opleveren. Ik had het gevoel dat mijn inspanningen in het politieke proces zinloos waren geweest. De Himalaya leek zover verwijderd van de Amerikaanse politiek als maar mogelijk was.